

KANCELARIA RADCY PRAWNEGO DR MARCIN DĄBROWSKI

ul. M.J. Piłsudskiego 32, lok. 216, 10-578 Olsztyn,
tel. 509 638 876, e-mail: kancelariaradcy_md@wp.eu

Olsztyn, dnia 1 grudnia 2016 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

al. Jana Christiana Szucha 12A, 00-918 Warszawa

SKARGA KONSTYTUCYJNA

o stwierdzenie niezgodności § 2 i § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym z przepisami Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.

Skarżący:

Z G

zam. ul.

PESEL:

reprezentowany przez:

radcę prawnego dr Marcina Dąbrowskiego

Kancelaria Radcy Prawnego

ul. Piłsudskiego 32/216, 10-578 Olsztyn

nr wpisu na listę radców prawnych OL-1243

Organ, który wydał zaskarżone rozporządzenie:

Minister Sprawiedliwości

W imieniu skarżącego Z G , którego pełnomocnictwo załączam, na podstawie art. 79 Konstytucji RP, wnoszę o orzeczenie, że:

- 1) § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym (Dz.U. 2013 r., poz. 508 ze zm.) (dalej: *rozporządzenie*) jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji RP i wynikającą z niego zasadą sprawiedliwości społecznej;
- 2) § 2 rozporządzenia, o którym mowa w pkt. 1, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP;
- 3) § 2 rozporządzenia, o którym mowa w pkt. 1, jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP;
- 4) § 4 rozporządzenia, o którym mowa w pkt. 1, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP;

- 5) § 4 rozporządzenia, o którym mowa w pkt. 1, jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;

a ponadto wnoszę o:

- 1) przeprowadzenie dowodów z załączonych dokumentów;
- 2) zasądzenie zwrotu kosztów postępowania przed TK od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego według norm przepisanych;
- 3) nieujawnianie danych osobowych Skarżącego.

UZASADNIENIE

1. Podstawy prawne skargi oraz opis stanu faktycznego

1.1. Przepisy stanowiące przedmiot kontroli

Przedmiotem zaskarżenia są dwa przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym (Dz.U. 2013, poz. 508 ze zm.):

§ 2. Stawka wynagrodzenia biegłych powołanych przez sąd lub organ postępowania przygotowawczego za każdą rozpoczętą godzinę pracy, zwana dalej „stawką”, wynosi – w zależności od stopnia złożoności problemu będącego przedmiotem opinii oraz warunków, w jakich opracowano opinię – od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość określa ustawa budżetowa, zwanej dalej „kwotą bazową”

§ 4. W razie złożonego charakteru problemu będącego przedmiotem opinii stawka może być podwyższona do 50%, jeżeli biegły ma dyplom ukończenia studiów wyższych lub dyplom mistrzowski oraz pełni funkcję biegłego sądowego nie krócej niż jedną kadencję lub funkcję rzeczoznawcy przez okres co najmniej pięciu lat.

Wskazane wyżej regulacje prawne określają zasady wynagradzania biegłego sądowego powołanego na podstawie art. 193 § 1 w zw. z art. 195 k.p.k. Stosownie do przedstawionych postanowień kodeksu postępowania karnego sąd (organ ścigania) zasięga opinii biegłego, jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych. Do pełnienia czynności biegłego jest obowiązany nie tylko biegły sądowy, lecz także każda osoba, o której wiadomo, że ma odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie (tzw. biegły powoływany *ad hoc*). Za wykonaną pracę (w tym sporządzenie opinii) biegłemu przysługuje wynagrodzenie oraz zwrot poniesionych kosztów (art. 618f § 1 k.p.k.). Wskazane wyżej przepisy rozporządzenia określają zasady wyliczania wysokości wynagrodzenia biegłego które stanowi iloczyn liczby przepracowanych godzin oraz od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej (w roku 2016 kwota bazowa wynosi 1766,46 zł). Oznacza to, iż w 2016 r. wynagrodzenie za godzinę pracy biegłego powołanego *ad hoc* w postępowaniu karnym wynosi odpowiednio od 22,61 zł do 31,97 zł. Od powyższej kwoty odlicza się podatek dochodowy od osób fizycznych.

Stosownie do treści § 4 rozporządzenia stawka za godzinę pracy biegłego może zostać podwyższona o 50 % i może wynosić od 33,91 zł do 47,96 zł, w przypadku łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) złożony charakter problemu będącego przedmiotem opinii;
- 2) biegły ma dyplom ukończenia studiów wyższych lub dyplom mistrzowski;
- 3) biegły pełni funkcję biegłego sądowego nie krócej niż jedną kadencję lub funkcję rzeczoznawcy przez okres co najmniej pięciu lat.

1.2. Przepisy stanowiące podstawy zaskarżenia

Podstawę kontroli stanowią przepisy Konstytucji RP: art. 2 i wynikająca z niego zasada sprawiedliwości społecznej, art. 32 (zasada równości), art. 64 ust. 1 i 2 - (prawo do praw majątkowych i ich równej ochrony), oraz art. 92 ust. 1 (wydawanie rozporządzeń).

Jak wyżej wskazano, sąd lub organ ścigania na podstawie art. 193 § 1 w zw. z art. 195 k.p.k. może zlecić biegłemu z danej dziedziny wykonanie ekspertyzy (opinii). Biegłemu, stosownie do treści art. 618f k.p.k. przysługuje wynagrodzenie za wykonanie zlecenia oraz zwrot poniesionych nakładów. Wynagrodzenie powinno uwzględniać: wymagane kwalifikacje, potrzebny do wydania opinii czas i nakład pracy, wysokość wydatków oraz poziom wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody (art. 618 § 2 i § 5 k.p.k.). Bardzo istotne znaczenie ma fakt, iż biegły powołany na podstawie art. 193 § 1 w zw. z art. 195 k.p.k. nie może odmówić wykonania zleconych mu zadań. Postanowienie o powołaniu biegłego jest niezaskarżalne. Biegły powołany *ad hoc* ma obowiązek przyjąć zlecenie, sporządzić opinię oraz przysługuje mu wynagrodzenie ściśle określone w zaskarżonych przepisach rozporządzenia. Paradoksalność jego sytuacji polega na tym, że wynikające z rozporządzenia regulacje zaniżają stawkę za godzinę jego pracy w stosunku do rzeczywistej jej wartości i w stosunku do stawki za godzinę pracy innych biegłych sądowych (wpisanych na listę biegłych) posiadających inne specjalizacje.

Delegację do wydania zaskarżonego rozporządzenia zawiera art. 618f § 2, 3 i 5 k.p.k., który stanowi, że:

§ 2. Wysokość wynagrodzenia za wykonaną pracę biegłego i specjalisty nie będącego funkcjonariuszem organów procesowych ustala się uwzględniając wymagane kwalifikacje, potrzebny do wydania opinii czas i nakład pracy, a wysokość wydatków, o których mowa w § 1 – na podstawie złożonego rachunku.

§ 3. Wynagrodzenie biegłych oblicza się według stawki wynagrodzenia za godzinę pracy albo według taryfy zryczałtowanej określonej dla poszczególnych kategorii biegłych ze względu na dziedzinę, w której są oni specjalistami. Podstawę obliczenia stawki wynagrodzenia za godzinę pracy i taryfy zryczałtowanej stanowi ułamek kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość określa ustawa budżetowa.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, stawki wynagrodzenia biegłych za wykonaną pracę oraz taryfy zryczałtowane, o których mowa w § 3, mając na uwadze nakład pracy i kwalifikacje biegłego oraz poziom wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody, stopień złożoności problemu będącego przedmiotem opinii oraz warunki, w jakich opracowano opinię, a także sposób dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii.

Na podstawie art. 618f § 5 k.p.k. Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym (Dz.U. 2013, poz. 508). Paragraf 2 i 4 tego rozporządzenia stanowią przedmiot zaskarżenia niniejszą skargą konstytucyjną. Rozporządzenie zostało znowelizowane rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 września 2016 r. (Dz.U. poz. 1402). Zmiany nie dotyczyły treści zaskarżanych przepisów.

1.3. Opis stanu faktycznego

Skarżący jest , specjalistą , biegłym z zakresu Funkcje biegłego samodzielnie pełni od 2007 r. i sporządza około opinii rocznie na zlecenie organów ścigania oraz sądów karnych. Wszystkie są z zakresu

Skarżący nie jest wpisany na listę stałych biegłych sądowych i powoływany jest jako biegły *ad hoc* na podstawie art. 193 § 1 w zw. z art. 195 k.p.k.

Na przełomie 2015 i 2016 r. prokuratura w B prowadziła postępowanie przeciwko A S oraz T G (sygn.). Postępowanie dotyczyło spowodowania w nocy z dnia na maja 2015 r.

Biegły Z G najpierw został powołany do dokonania Czynności te zostały dokonane przez skarżącego w nocy z dnia na maja 2015 r. w S w B

W dniu maja 2015 r. biegły sporządził opinię nr Następnie Prokurator prowadząca postępowanie zleciła biegłemu wydanie drugiej opinii Opinia nr została sporządzona w dniu 03 2016 r.

Postanowieniem z dnia kwietnia 2016 r. zlecono Z G sporządzenie opinii uzupełniającej. Biegły po wykonaniu w dniu kwietnia 2016 r. opinii uzupełniającej wystawił rachunek nr opiewający na kwotę zł. oraz kartę pracy biegłego do tego dokumentu, z której wynikało, że jego czas pracy wynosił godzin. Następnie przedłożył powyższe dokumenty prokuraturze rejonowej w B Prokurator Prokuratury Rejonowej w B w dniu czerwca wydała postanowienie o przyznaniu w obniżonej wysokości wynagrodzenia biegłemu (sygn.). W orzeczeniu tym przyznano Z G wynagrodzenie w wysokości zł. Obejmowało ono koszty sporządzenia opinii w kwocie zł oraz wynagrodzenie zasadnicze w kwocie zł. Wyliczono je na podstawie § 2

rozporządzenia, a za podstawę wartości roboczogodziny przyjęto najwyższą możliwą stawkę tj. kwotę 31,97 zł (31,97 zł x h = zł).

Biegły zakwestionował zasadność wyliczenia i zażaleniem z dnia czerwca 2016 r. zaskarżył ww. postanowienie prokuratora do Sądu Okręgowego w B
Sąd Okręgowy w B Wydział Karny postanowieniem z dnia
sierpnia 2016 r. nie uwzględnił zażalenia biegłego i utrzymał postanowienie prokuratora w mocy. W uzasadnieniu wskazano, iż prokurator stosowanie do treści § 2 rozporządzenia prawidłowo wyliczył wysokość wynagrodzenia za sporządzenia opinii uzupełniającej oraz że biegły nie złożył wniosku o podwyższenie wynagrodzenia w oparciu o § 4 rozporządzenia. Nawet jeżeli by to uczynił to i tak przepis ten nie miałby zastosowania albowiem § 4 ma tylko zastosowanie do biegłych sądowych wpisanych na listę biegłych i nie ma równocześnie zastosowania do biegłych sądowych powoływanych *ad hoc*. Na marginesie wskazuję, iż zastosowanie § 4 nie wymaga wniosku biegłego i brane jest pod uwagę z urzędu. Ponadto, rachunek nr z dnia kwietnia 2016 r., przedłożony przez Z G w wysokości zł, zawierał żądanie podwyższenia stawki podstawowej. Z powyższego dokumentu jednoznacznie wynika, iż Skarżący wnosił o przyznanie mu podwyższonej stawki za godzinę pracy. Żądania biegłego nie zostały uwzględnione zarówno w postanowieniu prokuratora jaki i kończącym postępowanie postanowieniu Sądu Okręgowego w B

Postanowienie Sądu Okręgowego zostało doręczone biegłemu w dniu 5 września 2016 r. Nie przysługuje od niego żaden środek prawny i jest ono ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu art. 79 Konstytucji RP.

Dowód: postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej w B z dnia czerwca o przyznaniu w obniżonej wysokości wynagrodzenia biegłemu (sygn.)

Dowód: postanowienie Sądu Okręgowego w B Wydział Karny z dnia sierpnia 2016 r. (sygn.)

Dowód: pokwitowanie odbioru postanowienia Sądu Okręgowego w B Wydział Karny z dnia sierpnia 2016 r. (sygn.)

2. Uzasadnienie zarzutów niekonstytucyjności § 2 i 4 rozporządzenia.

2.1. Naruszenie art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą sprawiedliwości społecznej oraz naruszenie art. 64 ust. 1 i 2 w zw. art. 32 ust. 1 Konstytucji przez § 2 zaskarżonego rozporządzenia.

2.1.1. Z art. 64 ust. 1 Konstytucji RP wynika m.in., iż każdy ma prawo do własności i innych praw majątkowych. Niewątpliwie prawo do wynagrodzenia za sporządzenie opinii przez biegłego w postępowaniu karnym jest prawem majątkowym w rozumieniu tego przepisu. W konsekwencji objęte jest ochroną wynikającą z treści art. 64 ust. 1 i 2 ustawy zasadniczej (por. np. wyrok TK z 9 maja 2012, SK 24/11). Z art. 64 ust. 2 Konstytucji można zrekonstruować prawo do ochrony wszystkich praw majątkowych. Trybunał w wyroku z 2 czerwca 1999 r. (K 34/98) wskazał, że przepis ten „nie tylko nawiązuje do zasady równości, ale też daje wyraz ogólnemu

stwierdzeniu, że wszystkie prawa majątkowe muszą podlegać ochronie prawnej” (por. również wyrok TK z 19 grudnia 2002, K 33/02). Podsumowując prawo biegłego sądowego do wynagrodzenia za sporządzenie opinii prawnej, ma charakter konstytucyjnego prawa majątkowego i podlega równej dla wszystkich ochronie prawnej.

Z istoty zasady sprawiedliwości społecznej wynika dyrektywa, że Rzeczpospolita Polska zobowiązana jest do wykonywania swoich świadczeń w zamian za świadczenia spełniane przez jednostki na rzecz państwa w ekwiwalentny sposób. Oznacza to, iż świadczenie, które przyznaje Państwo w zamian za otrzymane od biegłego usługi, musi odpowiadać, ich rzeczywistej wartości. W szczególności nie może ono być zaniżone. Poprzez sprawiedliwe należy rozumieć uwzględniające zmiennie, które kształtują wartość danego świadczenia. Państwo sprawiedliwe musi powstrzymać się od tworzenia konstrukcji prawnych, które w sposób nieuzasadniony będą krzywdziły i naruszały prawa jednostki. W szczególności państwo takie nie może stanowić regulacji prawnych, które naruszają zasadę równości wobec prawa i zakaz dyskryminacji. Organy władzy publicznej nie mogą stanowić prawa, które naruszałoby interesy majątkowe jego adresatów.

Ustawodawca w art. 618f k.p.k. wskazał Ministrowi Sprawiedliwości wytyczne, które powinny zostać uwzględnione w rozporządzeniu wykonawczym określającym wysokość wynagrodzenia biegłego, by te odpowiadało zasadzie sprawiedliwości społecznej i rzeczywistej wartości wykonanej na rzecz sądu bądź organu ściągania usługi polegającej na sporządzeniu opinii. Ich uwzględnienie i prawidłowa implementacja przez Ministra Sprawiedliwości w akcie wykonawczym daje możliwość prawidłowego, sprawiedliwego, odpowiadającego rzeczywistej wartości określenia wysokości wynagrodzenia biegłego za sporządzenie ekspertyzy. Wynagrodzenie biegłego zgodnie ze standardami konstytucyjnymi wynikającymi z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 powinno być uzależnione w szczególności od: kwalifikacji, wykształcenia, doświadczenia, czasu i nakładu pracy, trudności i złożoności problemu stanowiącego przedmiot opinii. Wynikająca z treści art. 64 ust. 2 zasada równej ochrony praw majątkowych legitymizuje na poziomie konstytucyjnym wynikający z treści art. 618f k.p.k. nakaz uwzględnienia przy określaniu wysokości wynagrodzenia biegłego sądowego „poziomu wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody”. Oznacza to, iż wynagrodzenie eksperta danego rodzaju powinno być porównywalne do wynagrodzenia osób, które wykonują zbliżone zawody. Podsumowując, wynagrodzenie za godzinę pracy biegłego z zakresu powinno być zbliżone do średniego wynagrodzenia posiadających inne specjalizacje.

Wyżej wskazałem, iż kodeksowe wytyczne dotyczące określenia stawki wynagrodzenia biegłego realizują i chronią prawo biegłego do uzyskania sprawiedliwego, uczciwego i odpowiadającego rzeczywistej wartości wynagrodzenia. Możliwe jest wskazanie innych kryteriów, które będą urzeczywistniać art. 64 Konstytucji, ale w świetle precyzyjnego ich określenia przez ustawodawcę nie ma

potrzeby doszukiwania się kolejnych. Ustawodawca bowiem w przepisach k.p.k. przedstawił wystarczające mechanizmy odpowiadające standardom wynikającym z treści art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji. Niewykonanie bądź nieprawidłowe wykonanie wytycznych ustawowych w rozporządzeniu wydanym przez Ministra Sprawiedliwości skutkuje naruszeniem prawa majątkowego biegłego do uzyskania sprawiedliwego wynagrodzenia za pracę świadczoną na rzecz organów ścigania bądź sądów.

Wynikająca z § 2 i 4 rozporządzenia konstrukcja służąca określaniu wysokości wynagrodzenia biegłego, w szczególności powoływanego *ad hoc* na mocy art. 195 k.p.k. nie odpowiada standardom konstytucyjnym. Uzależnione jest ono za ledwie czasu pracy oraz od złożoności problemu stanowiącego przedmiot opinii. Powyższe kryteria są zdecydowanie niewystarczające by możliwe było sprawiedliwe, odpowiadające rzeczywistej wartości, określenie wysokości świadczenia dla biegłego. Minister Sprawiedliwości w rozporządzeniu pominął m.in. nakład pracy potrzebnej do wykonania opinii, kwalifikacje, wykształcenie, doświadczenie, średnie zarobki uzyskiwane przez osoby wykonujące podobne zawody.

Niewątpliwie wykonanie oględzin przez biegłego specjalistę z zakresu , a następnie sporządzenie opinii rekonstrukcyjnej z całości akt sprawy wymaga znacznie większego nakładu pracy niż przykładowo wykonanie porównawczych badań daktyloskopijnych lub pismoznawczych. Ekspertyza wykonywana jest w całkowicie innych warunkach i wymaga znacznie większych kwalifikacji w tym przede wszystkim posiadania wyższego wykształcenia i ukończenia specjalizacji oraz wymaga znacznie większego nakładu pracy. Tymczasem dla wszystkich typów opinii i specjalności biegłych rozporządzenie przewiduje tylko jedną stawkę wskazaną w § 2. Waha się ono w zależności od warunków sporządzenia opinii oraz złożoności jej przedmiotu od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej. Wynagrodzenie biegłego powołanego *ad hoc* nie może być podwyższone w oparciu o inne kryteria wynikające z rozporządzenia. Wyjątek w powyższej materii stanowi posiadanie przez taką osobę stopnia lub tytułu naukowego. Jednakże, są to okoliczności, które nie umożliwiają w pełni realizacji zasady sprawiedliwości i wynikającego z niej nakazu adekwatności wynagrodzenia do świadczonej w zamian pracy.

Podsumowując, naruszenie art. 62 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji przez § 2 rozporządzenia polega na zaniżeniu stawki wynagrodzenia za godzinę pracy biegłego sądowego, specjalisty z zakresu w stosunku do jego rzeczywistej wartości warunkowanej doświadczeniem, nakładem pracy, warunkami sporządzania opinii, wymaganymi kwalifikacjami itp. Rażąco niesprawiedliwe jest określenie wysokości wynagrodzenia wszystkich biegłych w oparciu o te same zaszeregowanie (od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej za godzinę pracy) bez uwzględnienia pozostałych doniosłych zmiennych wpływających na jego rzeczywistą wartość. Paragraf 2 rozporządzenia pomija okoliczność, że opinie biegłych mogą być sporządzane w skrajnie różnych warunkach, przez osoby posiadające skrajnie różne

kwalifikacje i przy różniącym się nakładzie pracy. Przykładowo sporządzenie ekspertyzy sądowej w sprawie karnej stanowiącej kanwę niniejszego postępowania wymagało przeprowadzenia w nocy oględzin , zapoznanie się z 7 tomami akt sądowych, itd. Stawka za roboczogodzinę pracy skarżącego była identyczna jak wszystkich pozostałych biegłych sądowych i wyniosła 1,81% kwoty bazowej przemnożone przez liczbę przepracowanych godzin. Mechanizmy rozporządzenia nie dają możliwości różnicowania (podniesienia) stawki wynagrodzenia w zależności od okoliczności wpływających na wysokość przysługującego biegłemu świadczenia.

2.1.2. Przepisy rozporządzenia naruszają również wynikającą z art. 32 Konstytucji zasadę równości w zakresie kształtowania wysokości wynagrodzenia za sporządzenie opinii sądowej.

Przyjęcie tych samych i takich samych wskaźników służących wyliczeniu wysokości wynagrodzenia, uniemożliwia organom zlecającym sporządzenie opinii zróżnicowanie wynagrodzenia w zależności od trudności i złożoności przedmiotu opinii, nakładu pracy potrzebnego do jej wykonania, warunków przygotowania i sporządzenia opinii, potrzebnego wykształcenia oraz niezbędnych kwalifikacji i doświadczenia. W konsekwencji w świetle treści § 2 rozporządzenia identycznie zaszeregowane jest wynagrodzenie wszystkich biegłych. Przykładowo wynagrodzenie za sporządzenie opinii pismoznawczej lub daktyloskopijnej, które nie wymagają posiadania przez eksperta wyższego wykształcenia lub posiadania szczególnych kwalifikacji i które sporządzane są w warunkach biurowych, wynosi od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej za każdą rozpoczętą godzinę pracy. Identycznie zaszeregowane jest wynagrodzenie biegłego za sporządzenie ekspertyzy

Tyle że dla sporządzenia ww. opinii wymagane jest posiadanie wyższego wykształcenia, ukończenie , a samo przygotowanie opinii z zasady wymaga przeprowadzenia lub przynajmniej dokonania oględzin zarówno na miejscu zdarzenia, w którym nastąpił czyn zabroniony (co miało miejsce w przedmiotowej sprawie) lub . Należy również wskazać, iż z zasady znacznie bardziej skomplikowane jest sporządzenie opinii niż przykładowo opinii pismoznawczej lub daktyloskopijnej. Te dwie ostatnie mają charakter porównawczy i biegły porównuje materiał (np. odciski linii papilarnych, podpisy na dokumencie) z materiałem pobranym od podejrzanego. Opinia ma charakter znacznie bardziej złożony. Jej celem jest z zasady dokonanie rekonstrukcji przebiegu zdarzenia oraz , powiązania skutkowo-przyczynowego zachowania się sprawcy ze stanem

Ponadto biegły musi odtworzyć przebieg będącej skutkiem , oddzielić ją na płaszczyźnie empirycznej od wszelkich samoistnych, a następnie prześledzić przebieg i określić jej ostateczne skutki . Przykładowo, w sprawie karnej stanowiącej kanwę postępowania sądowokonstytucyjnego wykonanie opinii nr z dnia maja 2015 r., opinii głównej nr z dnia marca 2016 r. i opinii

uzupełniającej nr _____, które stanowią funkcjonalną całość, wymagały od biegłego zapoznania się z 7 tomami akt sprawy, przeprowadzenia oględzin i badania _____, oraz zapoznania się z dokumentacją _____, przebiegiem _____ Biegły _____ musiał ustalić, czy _____ w zdarzeniu były przyczyną _____ (tj. czy zachodził związek przyczynowy pomiędzy _____). Podsumowując, nakład pracy biegłego _____ jest znacznie większy niż w przypadku sporządzania innego typu ekspertyz sądowych, a mimo to przysługuje mu takie samo wynagrodzenie za godzinę pracy.

Artykuł 32 ust. 1 Konstytucji RP wprowadza zasadę równości, natomiast z ust. 2 tego przepisu wynika zakaz dyskryminacji. Wskazane przepisy nakazują równe traktowanie osób, które znajdują się obiektywnie w takiej samej sytuacji i zakazują identycznego (takiego samego) traktowania osób, które znajdują się w obiektywnie różnych warunkach. Przesądzającą okolicznością jest posiadanie cechy istotnej, która umożliwia zakwalifikowane danego podmiotu do określonej kategorii adresatów. Prowadzi to do powstania nakazu równego traktowania osób znajdujących się w obrębie jednej kategorii. Brak posiadania cechy relewantnej skutkuje niezaliczeniem danego podmiotu do tej samej klasy adresatów i w konsekwencji powstaniem nakazu odrębnego ich traktowania.

Doniosłe cechy nakazujące różne traktowanie biegłych i powodujące zróżnicowanie ich wynagrodzenia zostały wymienione w art. 618f k.p.k. Są to w szczególności, czas pracy, warunki sporządzenia opinii i złożoność jej przedmiotu, nakład pracy, wynagrodzenie uzyskiwanego przez pracowników wykonujących podobne zawody, kwalifikacje biegłego. Kryterium doniosłym, lecz wprost niewymienionym w k.p.k. jest również doświadczenie biegłego.

Jedynie pierwsze trzy warunki (czas i warunki pracy oraz złożoność problemu) i to w niepełny sposób zostały uwzględnione przez Ministra Sprawiedliwości w akcie wykonawczym. Wynikająca z rozporządzenia koncepcja wyliczania wynagrodzenia uniemożliwia jego zróżnicowanie w zależności od rzeczywistej wartości pracy biegłego. Paragraf 2 rozporządzenia nie uwzględnia w szczególności: nakładu pracy, kwalifikacji biegłego, wynagrodzenia uzyskanego przez osoby wykonujące podobne zawody. W konsekwencji przepis ten nie stanowi wystarczającego instrumentu, który daje możliwość uzyskanie wyższego świadczenia w zamian za sporządzenie bardzo skomplikowanej, złożonej opinii _____ przez biegłego powołanego *ad hoc* w trybie art. 195 k.p.k. Uniemożliwia on bowiem zróżnicowanie wysokości wynagrodzenia w oparciu o wszystkie podstawowe zmienne, w szczególności wprost wynikające z k.p.k., które wpływają na jego wysokość. W zamian za godzinę swojej pracy biegły _____ z zakresu _____ otrzyma świadczenie o praktycznie identycznej wysokości jak wszyscy inni biegli sporządzający opinię na zlecenie sądów lub organów ścigania.

Dla Ministra Sprawiedliwości cechą relewantną różnicującą wysokość wynagrodzenia biegłego jest przede wszystkim czas pracy, a nie inne doniosłe okoliczności towarzyszące sporządzaniu opinii, tj. kwalifikacje eksperta, jego doświadczenie, trudność i złożoność przedmiotu, nakład pracy. Nakaz ich uwzględnienia wynika zarówno z treści art. 618f k.p.k. jak i z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 Konstytucji RP. Inna jest bowiem wartość pracy godziny biegłego sądowego powołanego *ad hoc* dokonującego np. autopsji zwłok i ustalającego przyczynę zgonu a inna jest wartość godziny pracy biegłego, który np. tłumaczy na język polski dokument sporządzony w innym języku. Obydwie powyższe osoby otrzymają wynagrodzenie z godzinę swojej pracy w wysokości od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej. Podsumowując, Minister Sprawiedliwości błędnie nie dokonał w rozporządzeniu zróżnicowania wysokości wynagrodzenia przysługującego osobom, które sporządzają ekspertyzy sądowe. Stanowi to przejaw dyskryminacji biegłych, których wartość świadczonych usług na rzecz państwa jest wyższa. W konsekwencji doszło do nieprawidłowego zakwalifikowania biegłych, którzy charakteryzują się różnymi cechami relewantnymi, do tej samej klasy adresatów i przyznanie im wszystkim takiego samego wynagrodzenia za godzinę pracy niezależnie od ważnych zmiennych wpływających na wartość ich pracy. Owe zmienne uzasadniają bowiem zakwalifikowanie różnych biegłych do różnych kategorii adresatów i w konsekwencji przyznania im różnej stawki za godzinę pracy.

Prowadzi to do naruszenia art. 32 ust. 2 Konstytucji i wynikającego z niego zakazu dyskryminacji. Przepis ten zakazuje bowiem traktowania w sposób podobny (równy) osób, które znajdują się w obiektywnie różnych sytuacjach. Stosownie do treści § 2 rozporządzenia dyskryminacji podlegają, biegi, których wartość pracy jest wyższa z uwagi na posiadane kwalifikacje, przedmiot, trudność i złożoność ekspertyzy, nakład pracy itp., a którzy otrzymują takie same wynagrodzenie za godzinę pracy jak wszyscy pozostali biegli.

2.1.3. Z treści art. 32 ust. 1 Konstytucji wynika nakaz traktowania w podobny (równy) osób, które znajdują się w obiektywnie zbliżonych sytuacjach. Biegli będący i sporządzający opinie pod względem ekonomicznym powinni być traktowani przez prawodawcę w sposób zbliżony (podobny) do osób, które wykonują zawód Cechą wynagrodzenia za sporządzenie opinii przez biegłego jest to, iż ustalane jest ono przez Ministra Sprawiedliwości i jest ono z góry narzucone biegłemu. Ekspert nie ma możliwości negocjowania jego stawki. Nakłada to na Ministra obowiązek szczególnego uwzględnienia ich interesów ekonomicznych i praw majątkowych. Stosownie do treści art. 32 ust. 1 Konstytucji powinni i mogą być zaliczeni do tej samej klasy adresatów w oparciu o kryterium wykonywanego zawodu. Jego wykonywanie wymaga w szczególności ukończenia studiów wyższych

Uzasadnia to wymóg równego traktowania przez prawodawcę całej tej grupy zawodowej pod względem uzyskiwanych zarobków. Minister powinien ustalić stawki wynagrodzenia biegłych sądowych będących ze szczególnym uwzględnieniem wytycznych wynikających z zasady równości. W sytuacji powołania

ich przez organ ścigania lub sąd nie mają do nich zastosowania rynkowe mechanizmy kształtowania się wynagrodzeń za świadczone usługi.

Wynikająca z § 2 rozporządzenia stawka za godzinę pracy biegłego specjalisty z zakresu _____, w rzeczywistości jest znacznie zaniżona w stosunku do przeciętnych wynagrodzeń uzyskiwanych przez _____ innych _____ Stosownie do treści tego przepisu _____ specjalistę z zakresu _____, biegłemu powoływanemu *ad hoc* przysługuje kwota od 22,61 zł do 31,97 zł (rok 2016) za godzinę pracy. Tymczasem przeciętne wynagrodzenie _____ za godzinę pracy w 2010 r. wynosiło 38,06 zł, w 2012 r. 35,71 zł, w 2014 r. 36, 28 zł. Oznacza to, iż podstawowe wynagrodzenie za godzinę pracy przysługujące biegłemu _____ z zakresu _____ powoływanemu *ad hoc* jest prawie dwukrotnie niższe od przeciętnego wynagrodzenia _____.

Stanowi to naruszenie zasady równości i jest przejawem dyskryminacji wskazanej grupy zawodowej (biegłych _____ powoływanych *ad hoc*). _____ uzyskują znacznie niższe wynagrodzenie za swoją pracę, niż inne osoby z tej samej grupy zawodowej.

Dowód: wyciąg z dokumentu: *Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2010 (GUS), publikacja Warszawa, 2012 r., s. 93.*

Dowód: wyciąg z dokumentu: *Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2012 (GUS), publikacja Warszawa 2014 r., s. 93.*

Dowód: wyciąg z dokumentu: *Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2014 (GUS), publikacja Warszawa 2016 r., s. 82.*

Już tylko na marginesie należy zaznaczyć, iż ustawodawca w art. 618f § 5 k.p.k. wskazał, iż wynagrodzenie biegłych powinno być uzależnione od poziomu wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody.

2.2. Naruszenie art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji przez § 4 zaskarżonego rozporządzenia

Z § 4 rozporządzenia wynika, że w przypadku złożonego problemu będącego przedmiotem opinii stawka może być podwyższona o 50 % jeżeli:

- 1) biegły ma dyplom ukończenia studiów wyższych lub dyplom mistrzowski;
- 2) pełni funkcję biegłego sądowego nie krócej niż jedną kadencję lub funkcję rzeczoznawcy przez okres co najmniej 5 lat.

Powyższy przepis swoim zakresem podmiotowym nie obejmuje biegłych powoływanych *ad hoc* w trybie art. 195 k.p.k. W sytuacji złożonego przedmiotu opinii, co praktycznie zawsze ma miejsce w przypadku ekspertyz _____, ekspertom tym nie przysługuje wynikające z § 4 rozporządzenia podwyższenie stawki godzinowej wynagrodzenia. Nie spełniają oni bowiem drugiej przesłanki wynikającej z tego przepisu, tj. nie pełnią funkcji stałego biegłego sądowego przez okres co najmniej jednej kadencji.

Należy przypomnieć, iż ustawodawca w przepisach k.p.k. ustanowił dwa typy biegłych: stałych - wpisanych na listę biegłych sądowych, i powoływanych *ah hoc* na podstawie art. 195 k.p.k. Kodeksowym kryterium wyróżnienia obu rodzajów ekspertów jest posiadanie przez te osoby wiadomości specjalnych umożliwiających stwierdzenie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia istoty sprawy (art. 195 § 1 k.p.k.). Przepisy prawne nie rozróżniają zakresu ich obowiązków i statusu prawnego. Oznacza to, że może być im zlecane wykonanie takich samych czynności i zadań.

Przykładowo zlecane są zarówno stałym biegłym sądowym jak i biegłym powoływanym *ad hoc*. Zdarza się tak, że w postępowaniach sądowych powierza się najpierw przygotowanie opinii biegłemu z listy sądowej, a potem w przypadku wątpliwości powołuje się innego biegłego w trybie art. 195 k.p.k., któremu zleca się przygotowanie opinii w tym samym przedmiocie.

W przypadku, gdy opinia będzie posiadała złożony przedmiot - stały biegły sądowy posiada prawo żądania podwyższenia swojego wynagrodzenia w oparciu o treść § 4, natomiast biegłemu powoływanemu *ad hoc* takie uprawnienie nie przysługuje, niezależnie od posiadanego stażu zawodowego i doświadczenia. Stałemu biegłemu będzie przysługiwało wówczas wynagrodzenie w wysokości od 1,92 % do 2,715 % kwoty bazowej za każdą godzinę pracy. Natomiast biegłemu powoływanemu *ad hoc* wykonującemu taką samą pracę, w takich samych warunkach, wymagającą takiego samego nakładu pracy i takiego samego przygotowania, doświadczenia i kwalifikacji będzie przysługiwało wynagrodzenie w wysokości od 1,28% do 1,81 % kwoty bazowej za każdą godzinę pracy.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że biegły powoływany w trybie art. 195 k.p.k. może mieć bardzo duży staż pracy i doświadczenie, znacznie przekraczające okresy wskazane w § 4 rozporządzenia. Jak wyżej wskazałem, wnoszący skargę konstytucyjną w niniejszej sprawie Z G pełni samodzielnie funkcję biegłego z zakresu od 2007 r. W latach 2011 - 2015 sporządził opinii na potrzeby postępowań karnych.

Podsumowując, należy wskazać, że przesłanka wynikająca z § 4 rozporządzenia „pełnienia funkcji biegłego sądowego przez okres co najmniej jednej kadencji” nie ma charakteru relewantnego. Nie może ona służyć do rozróżniania statusu prawnego biegłych sądowych. Jej stosowanie przez sądy i organy ścigania w przedmiocie wyliczenia wysokości stawki wynagrodzenia biegłego powoływanego *ad hoc* jest przejawem dyskryminacji i nierównego traktowania ekspertów sądowych. Przesłanka ta nie stanowi wystarczającej podstawy do zakwalifikowania stałych biegłych sądowych i biegłych powoływanych w trybie art. 195 k.p.k. do różnych kategorii adresatów. Jej stosowanie powoduje to, iż biegli wykonujący taką samą pracę, posiadający takie samo wykształcenie, kwalifikacje, staż pracy, doświadczenie otrzymują za swoją pracę wynagrodzenie o różnej wysokości. Treść tego przepisu rażąco narusza zasadę równości wynikającą z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i zakaz dyskryminacji wynikający z art. 32 ust. 2 Konstytucji.

W art. 618f § 5 ustawodawca nie wskazał jako okoliczności uzasadniającej zmianę (podwyższenia) wynagrodzenia - faktu „wpisania na listę stałych biegłych sądowych”. W rozporządzeniu znajduje się przesłanka „posiadanych kwalifikacji”, którą można odnieść m.in. do doświadczenia biegłego. Jednakże ekspert nabywa doświadczenie sporządzając opinie niezależnie od tego, czy jest powoływany *ad hoc*, czy jest wpisany na listę biegłych sądowych.

2.3. Naruszenie art. 92 ust. 1 Konstytucji RP przez § 2 i 4 rozporządzenia
W pierwszej kolejności należy wskazać, iż Trybunał Konstytucyjny przyjmował art. 92 ust. 1 ustawy zasadniczej jako podstawę skargi konstytucyjnej, w której zaskarżono przepisy rozporządzenia. Przykładowo w wyroku z 28 października 2015 r. (SK 9/14, OTK ZU 153/9/A/2015) orzekł, że § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z art. 92 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 i 3 Konstytucji (por. również wyrok TK z 17 listopada 2010, SK 23/07, OTK ZU 103/9A/2010). W przedmiotowej kwestii istotny jest fakt, by przepisy rozporządzenia równocześnie naruszały prawo bądź wolność jednostki. Taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie.

Aktem normatywnym zawierającym zasady określające wysokość wynagrodzenia biegłego w postępowaniu karnym jest ustawa k.p.k., w szczególności jej art. 618f. Podstawowym zagadnieniem dla rozstrzygnięcia konstytucyjności § 2 i 4 rozporządzenia jest to, czy zaskarżone przepisy zgodne są z ustawowym upoważnieniem zawartym w art. 618f § 5 k.p.k. (por. analogicznie pkt. 4.2. wyroku TK w sprawie SK 9/14). Artykuł 92 ust. 1 ustawy zasadniczej z jednej strony - określa warunki, które winno spełniać rozporządzenie jako akt wykonawczy, z drugiej – formułuje wymagania stawiane upoważnieniu ustawowemu. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie stwierdzał, że konstrukcja rozporządzenia jako aktu wykonawczego do ustawy musi odpowiadać szczegółowemu upoważnieniu ustawowemu i jego zakresowi. W szczególności treść rozporządzenia musi odpowiadać wytycznym ustawowym. Naruszenie tych dyspozycji stanowi obrazę art. 92 ust. 1 Konstytucji RP (por. wyroki TK z: 16 lutego 2010 r., sygn. P 16/09; 30 lipca 2013 r., sygn. U 5/12, OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 88; 27 kwietnia 1999 r., sygn. P 7/98, OTK ZU nr 4/1999, poz. 72). Ponadto, wykonawczy charakter rozporządzenia oznacza, iż przepisy tego aktu normatywnego muszą pozostawać w związku merytorycznym i funkcjonalnym z rozwiązaniami ustawowymi (np. wyroki z: 12 lipca 2007 r., sygn. U 7/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 76; 16 lutego 2010 r., sygn. P 16/09).

W przedmiotowej sprawie § 2 i 4 rozporządzenia nie odpowiadają treści art. 618f § 3 i 5 oraz pozostałym normom zawartym w tym artykule, co przesądza o sprzeczności zaskarżonych regulacji z treścią art. 92 ust.1 Konstytucji RP. W konsekwencji prowadzi to do obrazę art. 64 ust. 1 i 2 (ograniczenia prawa biegłego do otrzymania wynagrodzenia za swoją pracę).

Zgodnie z przepisami k.p.k. punktem wyjścia (podstawą) obliczenia wysokości wynagrodzenia biegłego za sporządzenie ekspertyzy jest czas jego pracy. Wynika to bezpośrednio z treści art. 618f § 3 w zw. z § 5, który stanowi, że wysokość świadczenia przysługującego ekspertowi oblicza się według stawki za godzinę pracy. Stawka ta powinna być zmodyfikowana (podwyższona) w przypadku zaistnienia okoliczności (przesłanek) wynikających z treści art. 618f § 5 k.p.k. Z przepisu tego wynika, iż rozporządzenie musi określać zasady ustalania wynagrodzenia biegłego, które uwzględnią zmienne (okoliczności) modyfikujące stawkę podstawową, o której mowa w art. 618f § 3 k.p.k. Są to:

- 1) nakład pracy biegłego;
- 2) kwalifikacje biegłego;
- 3) poziom wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody;
- 4) stopień złożoności problemu będącego przedmiotem opinii;
- 5) warunki w jakich opracowywano opinię.

W § 2 rozporządzenia Minister Sprawiedliwości zastosował zaledwie 2 spośród 5 okoliczności służących modyfikacji wysokości stawki godzinowej wynagrodzenia biegłego za sporządzenie opinii. W przepisie tym mowa o „stopniu złożoności problemu będącego przedmiotem opinii” oraz o „warunkach w jakich opracowano opinię”. Okoliczności te dają możliwość organowi zlecającemu podwyższenie wynagrodzenia z 1,28% do 1,81% kwoty bazowej (tj. z kwoty 22,61 zł do kwoty 31,97 zł). Pozostałe ustawowe okoliczności wpływające na wysokość wynagrodzenia bądź nie zostały zastosowane w rozporządzeniu bądź uczyniono to w sposób wadliwy.

W pierwszej kolejności, należy wskazać, iż art. 618 f § 5 k.p.k. nakazuje, by wynagrodzenie biegłego uzależnione było od **n a k ł a d u** jego **p r a c y**. Tymczasem w rozporządzeniu wynagrodzenie uzależnione jest od jedynie od **c z a s u** **p r a c y** biegłego. Pojęcia te nie są tożsame i nie są synonimami. Prawodawca w k.p.k. jednoznacznie rozgraniczył te dwa terminy (por. art. 618f § 2, 3 i § 5). Zgodnie z utrwalonymi w orzecznictwie oraz w teorii prawa poglądami w płaszczyźnie stosowania prawa obowiązuje tzw. dyrektywa zakazu wykładni synonimicznej. Oznacza ona, że różnym pojęciom wykorzystanym przez prawodawcę należy przypisać różne znaczenie i nie wolno nadawać im tej samej treści.

Czas pracy służy do wyliczenia wynagrodzenia podstawowego biegłego, które jest iloczynem liczby przepracowanych godzin oraz ułamka kwoty bazowej (art. 618f § 2 i 3). Natomiast nakład pracy stanowi jedną ze zmiennych, które mają służyć modyfikacji stawki podstawowej wynikającej z kwoty bazowej. Do nakładu pracy biegłego należy zaliczyć intensywność pracy, poziom zaangażowania intelektualnego (wysiłku umysłowego). Trudne i skomplikowane ekspertyzy wymagają siłą rzeczy większego nakładu pracy, łatwiejsze - mniejszego. Innymi słowy rozwiązanie trudnego problemu może wymagać znacznie większego nakładu pracy (wysiłku intelektualnego) niż analiza prostego zagadnienia przy zachowaniu tej samej jednostki czasu. Ponadto do nakładów można zaliczyć wykorzystane

specjalistycznego sprzętu, oprogramowania przez biegłego, który stanowi jego własność.

Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 618f k.p.k. zobowiązany był do stworzenia kryteriów oceny nakładu pracy, wprowadzenia ich do aktu wykonawczego i zróżnicowania w ten sposób wynagrodzenia biegłych sądowych. Stosownie do treści k.p.k. powinno ono być uzależnione od trudności zagadnienia stanowiącego przedmiot opinii i zaangażowanego wysiłku intelektualnego biegłego do jej przygotowania. Rozporządzenie, w szczególności ani w § 2 ani w § 4 nie zawiera postanowień, które umożliwiłyby zmodyfikowanie wysokości stawki wynagrodzenia biegłego w zależności od nakładu jego pracy.

W § 2 prawodawca dla zróżnicowania wysokości wynagrodzenia posłużył się przesłanką „złożoności problemu będącego przedmiotem opinii”. Jednakże nie można uznać, iż w swoisty sposób konsumuje ona „nakład pracy” biegłego z dwóch przyczyn. Po pierwsze, w art. 618f k.p.k. w szczególności w § 5, ustawodawca posłużył się tymi dwoma okolicznościami, co oznacza, iż nadaje im inne znaczenie i inną treść. W konsekwencji nie należy ich łączyć. Po drugie, złożony problem wcale nie musi wymagać dużego nakładu pracy o bardzo dużym ciężarze intelektualnym i *vice versa* rozwiązanie pojedynczego (niezłożonego) problem może wymagać dużego nakładu pracy i wzmoczonego wysiłku umysłowego. Intensywność pracy (jej nakład) przy rozwiązywaniu pojedynczego problemu może być znacznie wyższa.

Drugą ustawową przesłanką modyfikującą wysokość wynagrodzenia i zarazem w sposób niepełny oraz nieprawidłowy implementowaną do aktu wykonawczego są „kwalifikacje biegłego”. W § 3 rozporządzenia Minister Sprawiedliwości co prawda zwiększył wskaźniki wyliczenia wynagrodzenia dla osób posiadających stopnie bądź tytuły naukowe. Jednakże zdecydowanie należy wskazać, iż stopnie i tytuły naukowe nie mogą być wyłącznie utożsamiane z kwalifikacjami. Zgodnie ze słownikowym rozumieniem termin kwalifikacje oznacza: „wykształcenie, przygotowanie potrzebne do wykonywania zawodu, jakiś czynności”. Uzależnienie wysokości stawki tylko od posiadanych stopni i tytułów naukowych, w odniesieniu do realizacji zmiennej odnoszącej się do „kwalifikacji biegłego”, jest zdecydowanie niewystarczające.

Minister Sprawiedliwości pominął w rozporządzeniu szereg różnych typów i rodzajów kwalifikacji które, są konieczne do sporządzenia opinii. Powinny one służyć różnicowaniu wysokości wynagrodzenia eksperta. Stopień doktora, doktora habilitowanego, tytuł profesora nie są wystarczające do wykonania określonych typów ekspertyz sądowych. Ma to miejsce w szczególności w sytuacjach, gdy do sporządzenia opinii potrzebne jest specjalistyczne wykształcenie np. medyczne. Przy czym należy również wskazać, iż istnieją dziedziny wiedzy, które nie wymagają posiadania wyższego wykształcenia do przygotowania i sporządzenia opinii np. daktyloskopia lub pismoznawstwo. Okoliczności te w ogóle nie zostały uwzględnione przez Ministra Sprawiedliwości w treści rozporządzenia. Obowiązek taki wynika z art. 618f § 5 k.p.k.

Kolejną, całkowicie pominiętą w rozporządzeniu przesłanką jest „poziom wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody”. O ile pozostałe przesłanki z wyjątkiem „nakładu pracy” w sposób mniej lub bardziej poprawy zostały uwzględnione w treści aktu wykonawczego, o tyle do tej wytycznej ustawowej Minister Sprawiedliwości w ogóle się nie odniósł. Zgodnie z treścią art. 618f § 5 wysokość wynagrodzenia za sporządzenie ekspertyzy powinno być modyfikowane o zmienną odnoszącą się do poziomu wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody.

Rozwiązanie ustawowe (wynikające z k.p.k.) jest logiczne i uzasadnione. W praktyce bowiem biegłymi są osoby wykonujące różne zawody, w których uzyskuje się przeciętnie wynagrodzenie o różnej wysokości. Inny jest bowiem średni poziom dochodów uzyskiwanych przez np. językoznawcę, informatyka, księgowego i rzeczoznawcy majątkowego i inny jest średni poziom dochodów uzyskiwanych przez lekarzy. Zgodnie z treścią art. 618 f § 5 Minister Sprawiedliwości był zobowiązany uwzględnić te okoliczności w treści aktu wykonawczego, czego nie uczynił. Podsumowując w rozporządzeniu (w § 2) powinien znaleźć się dodatkowy współczynnik umożliwiający różnicowanie wysokości wynagrodzenia biegłych w zależności od średnich dochodów uzyskiwanych przez osoby wykonujące podobne zawody. Jednoznacznie przesądza to o fakcie, że treść § 2 i 4 rozporządzenia nie odpowiada wymogom (wytycznym) wynikającym z k.p.k. Stanowi to równocześnie rażące naruszenie art. 92 ust. 1 Konstytucji.

W paragrafie 4 rozporządzenia Minister Sprawiedliwości w sposób niepełny i nieprawidłowy implementował przesłankę „złożoności problemu będącego przedmiotem opinii”. Z art. 618f § 5 k.p.k. wynika, że za pomocą tego kryterium mają być modyfikowane wszystkie typy opinii sporządzanych przez wszystkich biegłych. Tymczasem § 4 rozporządzenia pozwala na podwyższenie wynagrodzenia w przypadku złożonego przedmiotu opinii o 50% tylko dla biegłych, którzy łącznie spełniają następujące przesłanki:

- 1) posiadają dyplom ukończenia studiów wyższych lub dyplom mistrzowski;
- 2) pełnią funkcję biegłego sądowego nie krócej niż jedną kadencję lub funkcję rzeczoznawcy przez okres co najmniej pięciu lat.

Biegli, którzy nie spełniają, którejs z powyższych przesłanek, nie mają prawa do wyższego wynagrodzenia za sporządzenia opinii o złożonym przedmiocie. W szczególności przepis ten pomija ekspertów powoływanych *ad hoc*, którzy nie są wpisani na listę biegłych sądowych. Wybiórczy i ograniczony zakres podmiotowy § 4 skutkuje, tym, że przepisy k.p.k. zostały wykonane nieprawidłowo. Minister sprawiedliwości błędnie w tym przepisie uzależnił uzyskanie podwyższonego wynagrodzenia w przypadku złożonego przedmiotu opinii od kwalifikacji i od stażu biegłego. Te dwie okoliczności stanowią bowiem samodzielne czynniki kształtujące wysokość świadczenia przysługującego ekspertowi i nie powinny być bezpośrednio związane z przesłanką „złożoności przedmiotu opinii”.

Ponadto, należy wskazać, iż w § 4 Minister Sprawiedliwości p o s ł u ż y ł s i ę przesłanką, która nie wynika z art. 618f k.p.k.! W przepisie tym bowiem nie ma mowy o stażu pracy biegłego. Tymczasem wysokość wynagrodzenia eksperta uzależniona jest od „liczby pełnionych kadencji” lub od okresu „pełnienia funkcji rzeczoznawcy”. Okoliczności te nie wynikają z art. 618f k.p.k., co oznacza, iż Minister Sprawiedliwości przekroczył ustawowe upoważnienie do wydania rozporządzenia, albowiem do aktu wykonawczego wprowadził postanowienia, które nie posiadają podstawy w przepisie k.p.k. zawierającym delegację do wydania aktu wykonawczego. Stanowi to rażące naruszenie zarówno art. 618f § 5 k.p.k. jak i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Z powyższych względów należy uznać, iż zaskarżone przepisy rozporządzenia sprzeczne są z normami wynikającymi z ustawy zasadniczej stanowiącymi podstawy niniejszej skargi konstytucyjnej.

załączniki:

- odpis niniejszej skargi x 5;
- odpis pełnomocnictwa wraz z potwierdzeniem uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa;
- postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej w B z dnia czerwca o przyznaniu w obniżonej wysokości wynagrodzenia biegłemu (sygn.);
- postanowienie Sądu Okręgowego w B Wydział Karny z dnia sierpnia 2016 r. (sygn.);
- pokwitowanie odbioru postanowienia Sądu Okręgowego w B Wydział Karny z dnia sierpnia 2016 r. (sygn.);
- wyciąg z dokumentu: Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2010 (GUS), Warszawa, 2012 r.;
- wyciąg z dokumentu: Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2012 (GUS), Warszawa 2014 r.;
- wyciąg z dokumentu: Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2014 (GUS), Warszawa 2016 r.;

RADCA PRAWNY
dr Marek Dąbrowski
OL-1243